

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет права, публічного управління та
національної безпеки
Кафедра економічної теорії,
інтелектуальної власності та публічного
управління

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ШЕСТАК МАКСИМ ЛЕОНІДОВИЧ
(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

УДК 349.6
(індекс)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
КОМПЛЕКСНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО
РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ
(тема роботи)

281 «Публічне управління та адміністрування»
(шифр і назва спеціальності)

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр
кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело

М. Л. ШЕСТАК
(підпис, ініціали та прізвище здобувача вищої освіти)

Керівник роботи:
ТАРАСОВИЧ Людмила Валеріївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

кандидат економічних наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

Висновок кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

за результатами попереднього захисту: **ШЕСТАКА Максима Леонідовича**
допущено до захисту

Протокол засідання кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління № _____ від «_____» грудня 2023 р.

Завідувач кафедри економічної теорії, інтелектуальної власності та публічного управління

к.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Валентина ЯКОБЧУК
(власне ім'я, прізвище)

«_____» грудня 2023 р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____ **ШЕСТАК МАКСИМ ЛЕОНІДОВИЧ** захистив
(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:
сума балів за 100-бальною шкалою _____
за національною шкалою _____

Секретар ЕК

_____ - _____
(науковий ступінь, вчене звання)

_____ (підпис)

Настасія ПУГАЧОВА
(власне ім'я, прізвище)

АНОТАЦІЯ

ШЕСТАК М.Л. Комплексний механізм державного регулювання розвитку лісової галузі. – Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування”. Поліський національний університет, Житомир, 2023 р.

В роботі особлива увага була приділена державному регулюванню лісової галузі. Розглядалися існуючі закони та нормативні акти, політика охорони лісів та їх відтворення, а також процедури ліцензування лісозаготівель. Такий аналіз дозволив оцінити ефективність існуючих механізмів регулювання та виявити потенційні прогалини. В роботі також були висвітлені ключові проблеми, з якими стикається лісова галузь, включаючи незаконну вирубку лісів, вплив зміни клімату та втрату біорізноманіття. Обговорення цих проблем є критично важливим для розробки ефективних стратегій управління лісовими ресурсами. Міжнародний досвід в області регулювання лісової галузі був детально вивчений з метою виявлення кращих практик, які можуть бути застосовані в Україні. Такий підхід дозволяє вчитися на досвіді інших країн та адаптувати успішні рішення до місцевих умов. Важливою частиною роботи стали розроблені стратегії та рекомендації для покращення державного регулювання. Пропонувалися конкретні заходи, спрямовані на збереження та відновлення лісів, що включають як традиційні, так і інноваційні підходи. Окремо було розглянуто вплив ефективного регулювання лісової галузі на сталий розвиток. Підкреслювалося, що збереження лісових екосистем сприяє досягненню глобальних цілей у сфері охорони довкілля та боротьби зі зміною клімату. Економічний аспект лісової галузі також був детально висвітлений. Оцінювалася роль лісової галузі в економіці, включаючи вплив на доходи від лісозаготівель та створення робочих місць.

Ключові слова: державне регулювання, лісова галузь, екологізація виробництва, європейські практики.

SUMMARY

Shestak M.L. Comprehensive Mechanism of State Regulation for the Development of the Forestry Sector. - Qualification work for obtaining a master's degree in specialty 281 «Public Administration and Administration». Polissia National University, Zhytomyr, 2023.

This work particularly focuses on state regulation of the forestry sector. It examines existing laws and normative acts, policies on forest conservation and regeneration, as well as procedures for timber harvesting licensing. This analysis allowed for an assessment of the effectiveness of existing regulatory mechanisms and identification of potential gaps. The work also highlighted key problems faced by the forestry sector, including illegal logging, climate change impact, and loss of biodiversity. Discussing these issues is critically important for developing effective forest resource management strategies. The international experience in regulating the forestry sector was thoroughly studied to identify best practices that can be applied in Ukraine. This approach allows learning from the experience of other countries and adapting successful solutions to local conditions. An important part of the work was the developed strategies and recommendations for improving state regulation. Specific measures aimed at conserving and restoring forests were proposed, including both traditional and innovative approaches. The impact of effective regulation of the forestry sector on sustainable development was also considered. It was emphasized that preserving forest ecosystems contributes to achieving global environmental protection goals and combating climate change. The economic aspect of the forestry sector was also thoroughly highlighted. The role of the forestry industry in the economy, including its impact on income from timber harvesting and job creation, was evaluated.

Keywords: state regulation, forestry sector, ecologization of production, European practices.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ	10
1.1. Теоретичні основи державного регулювання	10
1.2. Нормативне забезпечення державного регулювання розвитку лісової галузі	13
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ	18
2.1. Аналіз розвитку лісової галузі в умовах сучасних викликів	18
2.2. Сучасні проблеми розвитку лісової галузі	22
РОЗДІЛ 3. ВЕКТОРИ УДОСКОНАЛЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ	26
3.1. Стратегічні вектори удосконалення розвитку лісової галузі в умовах сучасних викликів	26
3.2. Фінансування подальшого розвитку лісової галузі в умовах сучасних викликів	30
ВИСНОВКИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	35
ДОДАТКИ	38

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Актуальність дослідження теми «Комплексний механізм державного регулювання розвитку лісової галузі» полягає у низці ключових аспектів. Перш за все, лісова галузь є однією з важливих складових національної економіки та екологічної системи. Вона відіграє значну роль у збереженні біорізноманіття, регулюванні клімату, захисті ґрунтів та водних ресурсів. У зв'язку зі зростаючим глобальним попитом на лісову продукцію та необхідністю збереження природних ресурсів, виникає потреба в розробці ефективних механізмів державного регулювання.

Сучасні виклики, такі як зміна клімату, незаконна вирубка лісів та втрата біорізноманіття, потребують комплексного підходу у вирішенні. Державне регулювання в цьому контексті має велике значення, оскільки може забезпечити баланс між економічними інтересами та екологічною безпекою. Тому дослідження, спрямоване на аналіз існуючих механізмів та розробку нових, які б враховували специфіку лісової галузі та сучасні виклики, є дуже важливим.

Крім того, розгляд міжнародного досвіду та адаптація кращих практик до умов України може значно покращити ефективність управління лісовими ресурсами. Враховуючи глобальний контекст сталого розвитку та необхідність збереження екосистем для майбутніх поколінь, дослідження цієї теми набуває особливої ваги. Таким чином, дослідження комплексного механізму державного регулювання розвитку лісової галузі є актуальним та важливим, враховуючи потребу в забезпеченні екологічної стійкості, економічного розвитку та соціальної відповідальності.

Ступінь розробленості проблеми. Ступінь розробленості проблеми державного регулювання розвитку лісової галузі є досить вагомою, але водночас потребує подальших досліджень з огляду на постійно змінювані умови галузі та нові виклики. Наукові дослідження та література, що існують на цю тему, охоплюють широкий спектр питань, від основ лісової політики та

законодавства до конкретних механізмів управління лісовими ресурсами. Однак, враховуючи глобальні зміни клімату, зростання антропогенного тиску на лісові екосистеми та потребу у сталому використанні лісових ресурсів, необхідно постійне оновлення та розвиток наукових підходів. Значна увага в науковому співтоваристві приділяється вивченню міжнародного досвіду та впровадженню кращих практик у національну політику. Проте, специфіка лісових ресурсів кожної країни вимагає індивідуального підходу в адаптації цих практик.

У контексті України, питання державного регулювання лісової галузі набуває особливої актуальності в зв'язку з потребою в збалансуванні економічних, екологічних та соціальних інтересів. Хоча було зроблено значний прогрес у розробці законодавчих та нормативних актів, є потреба в подальшому вдосконаленні механізмів контролю, оцінки впливу лісогосподарської діяльності та забезпечення громадської участі. Також існує потреба в більш глибокому аналізі економічних аспектів розвитку лісової галузі, включаючи вплив лісового господарства на місцеві громади та національну економіку в цілому. Це пов'язано з необхідністю вироблення ефективних стратегій використання та охорони лісових ресурсів.

Загалом, питання державного регулювання розвитку лісової галузі потребує комплексного підходу, що включає як наукові дослідження, так і практичне впровадження ефективних механізмів управління. Ступінь розробленості цієї проблеми свідчить про значний інтерес до теми, але одночасно підкреслює необхідність постійного її оновлення та адаптації до сучасних умов.

Метою даної роботи є дослідження та узагальнення підходів до державного регулювання розвитку лісової галузі. Для досягнення цієї мети було вирішено наступні завдання: провести теоретично-методологічний аналіз основ формування стратегій державного регулювання в лісовій галузі; детально розглянути існуючі механізми державного регулювання лісової галузі; виявити та проаналізувати ключові проблеми та виклики, з якими стикається сучасна

лісова галузь; розробити пропозиції щодо вдосконалення державного регулювання для стимулювання розвитку лісової галузі.

Предметом дослідження виступають методичні, теоретичні та практичні аспекти державного регулювання в лісовій галузі. Об'єктом дослідження є сам процес державного регулювання та його вплив на розвиток лісової галузі. Важливою частиною роботи є аналіз міжнародного досвіду та адаптація його ефективних практик до українських умов.

Теоретичною і методологічною основою роботи слугує загальнонаукова методологія, що включає системний аналіз та міждисциплінарний науково-системний підхід. Для вирішення поставлених завдань використовувались такі методи, як емпіричний аналіз, порівняльний аналіз, узагальнення статистичних даних та інші.

Перелік публікацій автора за темою дослідження представлено у додатках.

Практичне значення отриманих результатів дослідження у сфері лісового господарства є багатоаспектним та має важливі імплікації для розвитку та регулювання даної галузі. Висновки та узагальнення, зроблені в ході дослідження, надають фундамент для формування та коригування державної політики у лісовій галузі, дозволяючи урядам та відповідним органам приймати більш обґрунтовані та ефективні рішення.

На основі отриманих даних можуть бути розроблені стратегії, спрямовані на оптимізацію використання лісових ресурсів, збереження та відновлення лісів, а також ефективне управління лісовими територіями. Це включає розробку планів з відтворення лісів, екологічно стійких методів лісозаготівлі, ініціатив збереження біорізноманіття, а також впровадження інноваційних технологій та практик у лісовому господарстві. Результати дослідження можуть також сприяти підвищенню ефективності державного регулювання у лісовій сфері. Це означає вдосконалення законодавчих та нормативних рамок, створення механізмів контролю та моніторингу стану лісів, а також розробку стимулів для приватного сектора та громадськості для участі у збереженні лісів.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота містить вступ, три розділи основної частини та висновки до них, висновки та пропозиції, список використаних джерел.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ

1.1. Теоретичні основи державного регулювання

Теоретичні основи державного регулювання охоплюють широкий спектр понять і принципів, які лежать в основі втручання держави в економіку та соціальну сферу. Перш за все, це ідеї про необхідність державного регулювання для стабілізації економіки, запобігання економічних криз і забезпечення економічного зростання. Держава втручається через фіскальну політику, регулювання грошово-кредитної сфери, формування правового поля для бізнесу та захисту прав споживачів.

Особливу увагу в теорії державного регулювання приділяється ролі уряду в корекції ринкових недоліків. Це може включати в себе боротьбу з монополіями, забезпечення публічних благ, захист навколишнього середовища та забезпечення соціальної справедливості. Також, важливим аспектом є регулювання ринку праці та соціальне забезпечення, що включає питання мінімальної заробітної плати, страхування на випадок безробіття та пенсійне забезпечення [7-8].

До теоретичних основ також належить концепція рівноваги між ринковою економікою та державним регулюванням. Це включає в себе пошук оптимального балансу між вільним ринком, який сприяє ефективності та інноваціям, та регулюючим втручанням держави, яке забезпечує соціальну стабільність та справедливість [2].

Крім цього, важливою є роль макроекономічної політики, яка включає в себе управління державним бюджетом, податкову політику, інфляцію та регулювання валютного курсу. Макроекономічне регулювання має на меті забезпечення економічної стабільності, контроль інфляції та стимулювання економічного зростання.

На закінчення, теоретичні основи державного регулювання включають в себе аналіз різних моделей взаємодії держави та ринку, дослідження причин та наслідків державного втручання, а також розгляд моральних та етичних аспектів регулювання. Це дозволяє формувати комплексний підхід до розробки та імплементації державної політики, з урахуванням як економічних, так і соціальних аспектів. У сфері державного регулювання існує кілька ключових теоретичних підходів, які визначають, як і чому держава повинна втручатися в економіку та соціальні процеси.

Кейнсіанська теорія. Заснована на роботах Джона Мейнарда Кейнса, ця теорія вважає, що активне втручання держави в економіку необхідне для стабілізації циклів бізнесу і запобігання економічним кризам. Кейнсіанці підтримують використання державних витрат та податкової політики для регулювання рівня попиту в економіці, вважаючи, що це може допомогти уникнути довгострокової безробіття та рецесії [5].

Неокласична теорія. Неокласики акцентують на важливості ринкових сил і мінімізації ролі державного втручання. Вони вважають, що ринки, як правило, є ефективними, і коли вони функціонують вільно, призводять до оптимального розподілу ресурсів. Втручання держави в ринкові процеси, згідно з цією теорією, часто призводить до неефективності та спотворень.

Теорія громадського вибору. Ця теорія розглядає державне регулювання з точки зору політичної економії, аналізуючи, як політичні сили та інтереси впливають на державні рішення. Вона вказує на те, що державні органи і політики часто керуються власними інтересами, що може призвести до неефективного або непродуктивного втручання.

Інституціональна теорія. Ця теорія зосереджується на ролі інститутів (як формальних, так і неформальних) у формуванні економічних результатів. Інституціоналісти вважають, що економічні системи не можуть функціонувати ефективно без стабільних інститутів, які регулюють поведінку учасників ринку та забезпечують виконання договорів.

Теорія регулювання. Ця теорія розглядає регулювання як відповідь на конкретні ринкові недоліки, такі як монополії, зовнішні ефекти або недостатньо інформовані споживачі. Вона визнає необхідність державного регулювання в певних ситуаціях для забезпечення ефективності ринку та захисту громадських інтересів.

Теорія соціальної добробутності. Ця теорія виходить з того, що державне регулювання повинно зосереджуватися на максимізації соціальної добробутності, враховуючи різноманітні потреби та інтереси різних груп населення. Це включає забезпечення рівних можливостей, соціального захисту найбільш вразливих верств населення та рівного доступу до основних послуг. Кожна з цих теорій надає різний погляд на роль держави в економіці і вказує на різні аспекти та наслідки державного регулювання [12-14]. Вони формують основу для розуміння різних підходів до формування та впровадження державної політики.

Тематика державного регулювання розвитку лісової галузі була досліджена рядом вчених. М. В. Бегей у своїй роботі «Основні умови та фактори формування дестабілізуючого потенціалу лісопромислового комплексу України», опублікованій у «Віснику Черкаського університету» у 2017 році, а також в статті «Державне лісогосподарське підприємство як суб'єкт господарювання та об'єкт системи економічної безпеки» розглядає важливі аспекти управління лісопромисловим комплексом. Я.М. Бойко, Н.М. Гапак, Р.І. Завадяк в своїй роботі «Лісове господарство як складова сталого розвитку регіону», опублікованій у «Науковому віснику Ужгородського університету» у 2012 році, акцентують увагу на ролі лісового господарства у сталому розвитку регіонів. І. О. Губарев та І. В. Ярошенко у своїх роботах, опублікованих у «Problemy ekonomiky» та «Фінансових дослідженнях» у 2020 та 2018 роках відповідно, зосереджуються на оцінці конкурентоспроможності та забезпеченні фінансово-економічної безпеки лісопромислового комплексу України. О.М. Дзюбенко у своїй статті «Пріоритети інвестиційно-інноваційного забезпечення господарського освоєння лісоресурсного потенціалу», опублікованій у

«Інвестиціях: практика та досвід» у 2017 році, аналізує інвестиційні та інноваційні аспекти у галузі. О. Дребот у статті «Сутність лісового комплексу: теоретичні та методологічні аспекти», опублікованій у «Економісті» у 2011 році, висвітлює теоретичні основи розвитку лісового господарства. Нарешті, М.І. Дяченко, В.О. Жмуденко, І.В. Чукіна у статті «Обґрунтування пріоритетів стратегічного розвитку лісового господарства на основі інвестиційно-інноваційного забезпечення», опублікованій у «Економіці та суспільстві» у 2021 році, розглядають пріоритети стратегічного розвитку лісової галузі. Крім того, важливим джерелом інформації є «Державна стратегія управління лісами України до 2035 року», яка є ключовим документом у розробці політики у цій сфері [1-9].

Ці дослідження та публікації відображають широкий спектр поглядів та підходів до розвитку лісового господарства і державного регулювання у цій галузі, підкреслюючи її складність та багатогранність.

1.2. Нормативне забезпечення державного регулювання розвитку лісової галузі

Нормативне забезпечення державного регулювання розвитку лісової галузі є ключовим елементом для збалансованого та сталого управління лісовими ресурсами. Це включає в себе розробку і впровадження законів, нормативних актів та політичних стратегій, які регулюють різні аспекти лісової галузі, включаючи лісозаготівлю, охорону лісів, лісовідновлення та використання лісових ресурсів.

Основна мета такого регулювання полягає в забезпеченні сталого використання лісових ресурсів, збереження біорізноманіття, захисту екосистем та забезпеченні соціально-економічних інтересів населення, яке залежить від лісу. Важливим аспектом є також зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, зокрема, у контексті зміни клімату.

Законодавчі акти в цій сфері часто включають положення щодо ліцензування лісозаготівельних компаній, встановлення норм вирубки, заходів щодо відновлення лісів, а також механізмів контролю та моніторингу за дотриманням лісового законодавства. Це може охоплювати регулювання щодо видобування деревини, заборону вирубки в окремих районах, встановлення сезонних обмежень на лісозаготівлю та обов'язкове відновлення лісів після вирубки.

Крім того, державне регулювання може включати в себе політики, спрямовані на залучення приватного сектору та місцевих громад до управління лісовими ресурсами. Це може включати програми співпраці, де місцеві громади отримують частину доходів від лісозаготівлі, або ж мають можливість брати участь у рішеннях щодо використання лісів [7].

Екологічні стандарти та сертифікація відіграють ключову роль у забезпеченні сталого розвитку лісової галузі та у встановленні нормативної бази, яка регулює виробництво лісопродукції. Важливість цих інструментів полягає у встановленні чітких критеріїв і стандартів, які гарантують, що лісові ресурси використовуються відповідально та зберігаються для майбутніх поколінь.

Міжнародні та національні сертифікаційні системи, такі як FSC (Forest Stewardship Council) та PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification), забезпечують виробництво деревини та лісопродукції, яке відповідає високим стандартам сталого управління лісами. Ці стандарти охоплюють широкий спектр аспектів, включаючи екологічні, економічні та соціальні показники. Вони визначають правила для збереження біорізноманіття, захисту водних ресурсів, обмеження вирубки лісів, а також встановлюють вимоги до умов праці, прав місцевих громад та індигенних народів [21-27].

Сертифікація FSC, наприклад, базується на принципах екологічної прийнятності, соціальної корисності та економічної життєздатності. Це включає в себе моніторинг впливу лісогосподарської діяльності на довкілля,

забезпечення сталого використання лісових ресурсів та дотримання соціальних стандартів у сфері праці.

PEFC також спрямований на підтримку сталого розвитку лісів, але зосереджується на промоції сталого лісового господарства серед власників малих та середніх лісів. Ця система підкреслює необхідність забезпечення збалансованого ведення лісового господарства, що враховує як екологічні, так і соціально-економічні аспекти.

Уряди також можуть розробляти спеціальні стратегії та програми, направлені на захист рідкісних та зникаючих видів флори та фауни, запобігання лісовим пожежам та боротьбу з нелегальною вирубкою лісів.

Нормативне регулювання розвитку лісової галузі в Україні забезпечується комплексом законодавчих актів, що включають Лісовий кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Податковий кодекс України, Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», Закон України «Про природно-заповідний фонд», а також ряд постанов Кабінету Міністрів України та наказів відповідних державних органів [14]

Лісовий кодекс України є ключовим документом, який визначає основні принципи управління, використання, охорони та відтворення лісових ресурсів. Він регулює відносини, пов'язані з володінням, користуванням та розпорядженням лісами, встановлюючи правила лісозаготівлі, охорони лісів від пожеж, шкідників та хвороб.

Кодекс України про адміністративні правопорушення містить положення, що стосуються відповідальності за порушення лісового законодавства, включаючи незаконну вирубку, забруднення лісів та порушення правил пожежної безпеки. Податковий кодекс України встановлює податкове регулювання у сфері використання лісових ресурсів, визначаючи порядок оподаткування діяльності, пов'язаної з лісовим господарством [20].

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» регулює питання, пов'язані з охороною та використанням природних ресурсів,

включаючи ліси, а також встановлює загальні принципи екологічної політики і контролю за дотриманням екологічного законодавства. Закон України «Про природно-заповідний фонд» визначає статус та порядок створення та використання заповідників, національних парків, природних заповідників, які включають лісові території.

Постанови Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 року № 761 встановлюють порядок спеціального використання лісових ресурсів та порядок видачі спеціальних дозволів на використання лісових ресурсів, що регулюють умови та порядок отримання дозволів на заготівлю лісу, використання інших лісових ресурсів. Санітарні правила в лісах України, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 27 липня 1995 року № 555, регламентують заходи з охорони та відтворення лісів, захисту їх від хвороб і шкідників. Порядок заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 23 квітня 1996 року № 449, визначає умови збору і використання неосновних лісопродуктів [14].

Правила поліпшення якісного складу лісів, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 12 травня 2007 року № 724, і правила заготівлі живиці в лісах України, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1996 року № 185, спрямовані на підтримку та покращення стану лісових ресурсів. Правила рубок головного користування та правила пожежної безпеки в лісах України встановлюють стандарти та процедури для лісозаготівлі та запобігання лісовим пожежам [23-27].

Для ефективності нормативного забезпечення критично важливими є прозорість та участь громадськості. Це включає в себе інформування громадськості про лісові політики, забезпечення доступу до інформації про стан лісів та процеси прийняття рішень, а також врахування громадської думки в процесі розробки та імплементації лісової політики.

Загалом, нормативне забезпечення державного регулювання розвитку лісової галузі вимагає комплексного підходу, що об'єднує правові, економічні,

екологічні та соціальні аспекти, з метою досягнення сталого та відповідального управління лісовими ресурсами.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ

2.1. Аналіз розвитку лісової галузі в умовах сучасних викликів

Наявна ситуація з погіршенням стану навколишнього природного середовища, незважаючи на прийняття низки міжнародних природоохоронних документів, актуалізує проблематику збереження стабільності кліматичної системи як одного з найважливіших глобальних викликів сучасності. Екологічна роль лісів у цьому контексті набуває особливої ваги, адже вони відіграють ключову роль у формуванні вуглецевого балансу атмосфери та збереженні біорізноманіття. Стратегічна значущість лісів та лісового господарства у сучасному екологічному дискурсі є незаперечною та визнаною на міжнародному рівні [7].

Лісовий фонд України має значні площі, що становить приблизно 10,4 мільйона гектарів, з яких 9,6 мільйона гектарів вкриті лісовою рослинністю. Лісистість території країни складає близько 15,9%, що, хоча і є відносно невеликим показником, проте Україна займає дев'яте місце у Європі за площею лісів та сьоме місце за запасами деревини. Це свідчить про значний потенціал країни в контексті лісового господарства [6-7].

Однак, умови для лісовирощування на території України характеризуються високою неоднорідністю, що спричиняє нерівномірне розподілення лісових насаджень по всій країні. Розрізненість кліматичних, геологічних та ґрунтових умов в різних регіонах вимагає адаптованих підходів до управління лісовими ресурсами, що, в свою чергу, ставить перед лісовим господарством завдання розробки регіонально-специфічних стратегій з урахуванням місцевих особливостей. Такий підхід є важливим для забезпечення ефективного ведення лісового господарства, сталого використання лісових ресурсів та збереження екологічної рівноваги.

Аналіз розвитку лісової галузі в Україні в умовах сучасних викликів вимагає розгляду ряду важливих аспектів, які включають екологічні, економічні, соціальні та політичні фактори. Сьогодні лісова галузь України зіштовхується з різноманітними проблемами та можливостями, які впливають на її стабільність та сталий розвиток.

Одним з найважливіших викликів є зміна клімату. Зміни кліматичних умов призводять до збільшення частоти та інтенсивності лісових пожеж, а також поширення шкідників і хвороб лісів. Це вимагає адаптації управління лісами, включаючи впровадження нових технологій та методів господарювання, що враховують зміну клімату.

Економічний контекст також має велике значення. Лісова галузь в Україні є важливою для економіки, забезпечуючи робочі місця та доходи від експорту лісопродукції. Однак, існують проблеми, пов'язані з неефективністю, корупцією та нелегальною вирубкою. Потрібні зусилля для підвищення прозорості, ефективності та сталості в галузі, включаючи впровадження сучасних методів управління та контролю.

Соціальні аспекти, такі як забезпечення прав місцевих громад та корінних народів, також важливі. Ліси надають життєво необхідні ресурси для багатьох громад, і важливо, щоб їх права та потреби враховувалися в процесі прийняття рішень у лісовій галузі.

Політична ситуація в Україні, особливо в контексті конфліктів та політичної нестабільності, також впливає на лісову галузь. Необхідна ефективна державна політика, яка б забезпечувала стабільність та розвиток галузі, а також адекватну реакцію на екологічні, соціальні та економічні виклики.

Іншим важливим аспектом є інтеграція України в глобальні ланцюжки поставок і міжнародні екологічні стандарти. Це вимагає від української лісової галузі дотримання міжнародних норм та стандартів, включаючи сертифікацію лісів та екологічно відповідальні практики ведення господарства.

Основним завданням лісового господарства є вирощування та відтворення лісів, що є критично важливим для збереження екологічної рівноваги та сталого розвитку. Згідно із законодавством, постійні лісокористувачі та власники лісів зобов'язані відновлювати лісові насадження на місці суцільних зрубів протягом двох років після вирубки. Цей період визначений з огляду на необхідність проведення підготовчих робіт, які включають підготовку ґрунту, створення необхідних умов для висаджування нових дерев або сприяння їх природному поновленню.

Відновлення лісу, як правило, ініціюється в наступному році після здійснення рубки. Однак, за наявності сприятливих умов, процес може розпочатися і в тому ж році. Оптимальні погодні умови для відновлення лісів припадають на весняний та осінній періоди, коли клімат сприяє зростанню молодих дерев.

Навіть у 2022 році, не дивлячись на складні умови, пов'язані з військовими діями, в Україні було відтворено значну площу лісів. Загальний обсяг відновлення становив 32 тисячі гектарів, з яких 1,9 тисяч гектарів було відведено під створення нових лісів. Це демонструє важливість лісового господарства та його роль у підтримці екологічної безпеки та сталості, незважаючи на зовнішні виклики та умови [21-22].

Здійснення таких масштабних заходів щодо відтворення лісів в умовах військових дій є свідченням пріоритетності збереження лісових ресурсів та необхідності забезпечення їх сталого розвитку. Це також вказує на значні зусилля та ресурси, які були вкладені в галузь для підтримки її життєздатності та продуктивності навіть в часи кризи (рис.1).

В 2022 році в Україні було відзначено значний прогрес у відтворенні лісів та підтримці лісового господарства, що підтверджується кількістю висаджених сіянців і заготівлею лісового насіння. Загальна кількість висаджених сіянців, які включають в себе різні види садивного матеріалу, відображена на веб-сайті «Зелена країна», складає більше 183,3 мільйонів штук. Це вражаюча кількість,

що демонструє масштабні зусилля, спрямовані на збереження та розвиток лісових ресурсів країни [22].

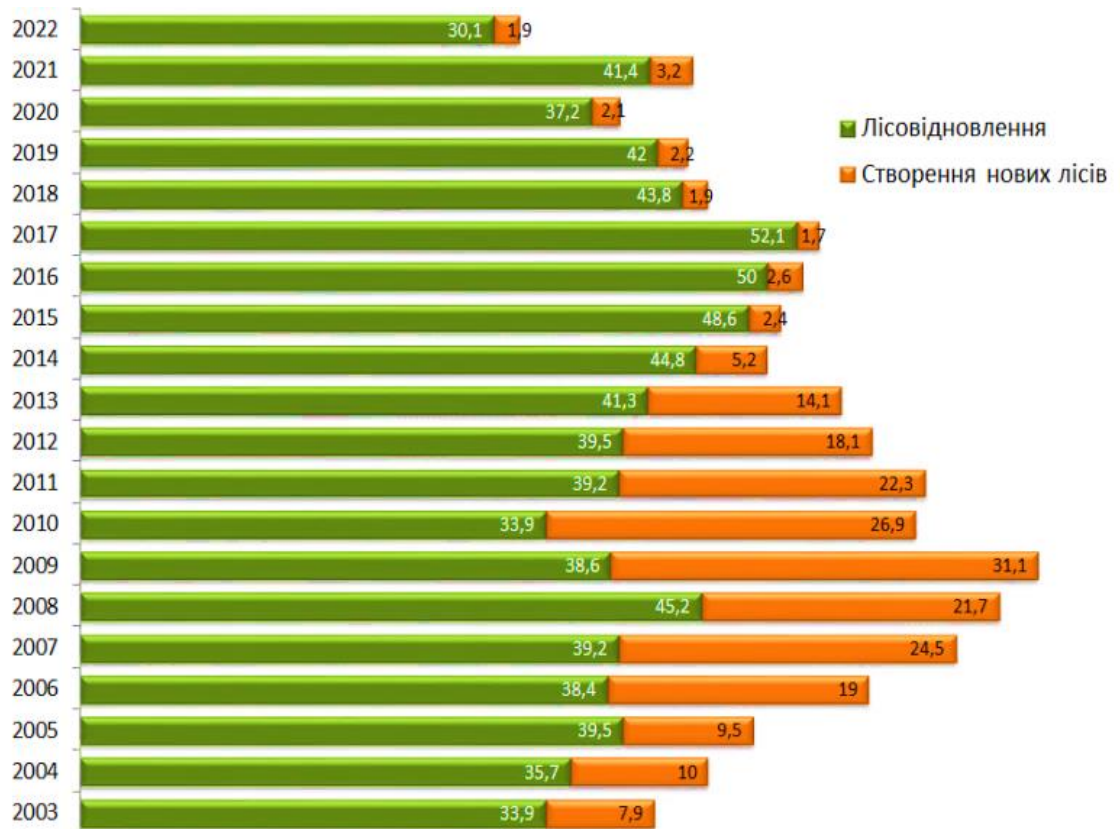

Рис. 2.1. Обсяги відтворення лісів підприємствами Держлісагенства

Важливим аспектом також є робота, проведена державними лісогосподарськими підприємствами у сфері заготівлі лісового насіння. Протягом 2022 року було зібрано значну кількість насіння - 545,2 тонни. Ця діяльність є критично важливою для забезпечення довгострокової стійкості лісового господарства, оскільки вона дозволяє поповнювати запаси садивного матеріалу, необхідного для відновлення та вирощування нових лісів [22].

Заготівля насіння, особливо у великих обсягах, вимагає високої кваліфікації та спеціалізованих знань у галузі лісового господарства. Це включає визначення найкращих дерев для збору насіння, забезпечення їх збору у відповідний час та зберігання насіння в оптимальних умовах для збереження їх життєздатності. Зібране насіння використовується для вирощування сіянців, які потім висаджуються в лісах, що сприяє підтримці біорізноманіття та оновленню лісового фонду.

Таким чином, кількість висаджених сіянців та обсяги заготовленого насіння свідчать про інтенсивні та цілеспрямовані зусилля зі сторони державних лісгосподарських підприємств у напрямку розвитку та відтворення лісів. Це вкрай важливо для збереження екологічної рівноваги, підтримки біорізноманіття та забезпечення сталого розвитку лісового господарства в Україні.

На закінчення, важливо відзначити, що розвиток лісової галузі в Україні в умовах сучасних викликів вимагає комплексного підходу, що поєднує в собі екологічну стійкість, економічну ефективність, соціальну справедливість та адаптацію до змінюваних умов. Стратегічне планування, інвестиції в інновації, підвищення обізнаності та участь громадянського суспільства є ключовими для досягнення цих цілей.

2.2. Сучасні проблеми розвитку лісової галузі

Сучасні проблеми розвитку лісової галузі є різноманітними та комплексними, обумовленими як глобальними екологічними змінами, так і специфічними викликами, з якими стикаються окремі країни. Однією з найбільш актуальних проблем є зміна клімату, яка впливає на лісові екосистеми, змінюючи умови зростання дерев, поширення шкідників та хвороб, а також збільшуючи ризик лісових пожеж. Ці зміни вимагають адаптації лісгосподарських практик, оновлення стратегій управління лісами та пошуку нових підходів до лісовідновлення.

Проблема нелегальної вирубки лісів та нестабільності управління лісовими ресурсами є ще одним серйозним викликом. Це не тільки призводить до втрати лісових площ, але й спричиняє економічні збитки та підриває зусилля щодо збереження біорізноманіття. Часто проблема ускладнюється слабкою законодавчою базою, неефективним контролем та корупцією у лісовому секторі.

Біорізноманіття та його збереження є важливою проблемою для лісової галузі. Зменшення кількості та різноманіття видів рослин і тварин в лісових екосистемах є прямим наслідком антропогенного впливу, зокрема через надмірну експлуатацію, забруднення довкілля, втрату природних середовищ існування та кліматичні зміни.

Економічні виклики також мають значний вплив на лісову галузь. Це включає в себе потребу в балансі між використанням лісових ресурсів для задоволення потреб людства і забезпеченням їх сталого відтворення. Економічна ефективність, з одного боку, та екологічна стійкість, з іншого, повинні бути збалансовані в рамках сталого управління лісами.

Проблема соціальної відповідальності та участі місцевих громад у процесі управління лісовими ресурсами також важлива. Залучення місцевого населення, врахування їхніх потреб та інтересів, а також забезпечення їм частки вигод від лісокористування є ключовими для досягнення сталого розвитку лісового сектору. На закінчення, впровадження нових технологій та інновацій, включаючи цифровізацію та автоматизацію процесів управління лісовими ресурсами, також є важливою частиною сучасних викликів у лісовій галузі. Це включає в себе використання супутникового моніторингу, ГІС-технологій, дистанційного зондування Землі для контролю за станом лісів, а також модернізацію лісопереробної промисловості.

Лісові ресурси відіграють вирішальну роль у формуванні вуглецевого балансу атмосфери та збереженні біорізноманіття, що є основоположними аспектами екологічної стійкості та сталого розвитку. Важливість лісового господарства для України, як держави з великим лісовим потенціалом, та її екосистем є беззаперечною та визнаною на національному та міжнародному рівнях. Збереження стабільності кліматичної системи визнано однією з найактуальніших глобальних проблем сучасності, що підтверджується положеннями регуляторних документів Європейського Союзу та було акцентовано під час Всесвітнього кліматичного форуму в Глазго у 2021 році.

Агресія Російської Федерації проти України спричинила значні екологічні збитки лісовим ресурсам країни, включаючи пожежі, деструкцію ґрунтового покриву та мінування лісових територій. Ці дії не тільки завдали безпосередньої шкоди лісовим масивам, але й спричинили довготривалі негативні наслідки для екосистеми в цілому. Крім того, ці події мають транскордонний вплив, оскільки Україна володіє значним лісовим потенціалом і є важливим учасником лісового господарства на європейському континенті, особливо після офіційного набуття статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу.

Позиціонуючись на дев'ятому місці в Європі за обсягом лісистості та на сьомому місці за запасами деревини, Україна не є найбільш густозаліщеною країною. Лісистість України становить 15,9%, причому лісові ресурси розподілені по території країни нерівномірно через неоднорідність кліматичних та ґрунтових умов.

Сертифікація лісового господарства набуває стратегічного значення в контексті економічної ефективності та європейської інтеграції. Лісова стратегія Європейського Союзу орієнтована на гармонізацію систем лісової сертифікації з принципами сталого лісокористування. Сертифікація лісового господарства включає два основних напрямки: сертифікацію системи ведення лісового господарства, що оцінює відповідність лісових господарств встановленим екологічним, соціальним і економічним вимогам, та сертифікацію ланцюга постачання продукції для забезпечення прозорості та відстежування походження деревини та іншої продукції від сертифікованих лісових господарств до кінцевих споживачів.

Сертифікація у лісовому господарстві є багатоаспектним процесом, який охоплює два основних напрямки: сертифікацію системи ведення лісового господарства та сертифікацію ланцюга постачання продукції. Ці напрямки взаємодоповнюють один одного, забезпечуючи цілісний підхід до вирішення проблем сталого розвитку лісового господарства. Сертифікація системи ведення лісового господарства зосереджена на оцінці відповідності діяльності

лісових господарств встановленим стандартам, що охоплюють екологічні, соціальні, та економічні вимоги. Цей процес включає регулярні перевірки для забезпечення дотримання критеріїв сталого управління лісами, таких як збереження біорізноманіття, захист водних ресурсів, дотримання прав працівників та місцевих громад [25-26]. Сертифікація сприяє не лише збереженню лісів, але й підтримує соціальну справедливість та економічну життєздатність лісового сектору.

РОЗДІЛ 3.

ВЕКТОРИ УДОСКОНАЛЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЛІСОВОЇ ГАЛУЗІ

3.1. Стратегічні вектори удосконалення розвитку лісової галузі в умовах сучасних викликів

У сучасних умовах стратегічні вектори удосконалення розвитку лісової галузі повинні враховувати широкий спектр викликів, з якими стикається ця сфера. Серед ключових напрямків можна виділити стале лісокористування, інтеграцію екологічних і соціальних стандартів, інновації та технологічне оновлення, а також поліпшення управління та законодавчої бази.

Перший важливий вектор - це стале лісокористування, яке забезпечує збереження біорізноманіття, захист від ерозії ґрунту, збереження водних ресурсів та вуглецевого балансу. Це вимагає впровадження ефективних методів лісогосподарської діяльності, які забезпечують відновлення лісових ресурсів та збереження екосистем.

Другий вектор - інтеграція екологічних і соціальних стандартів у лісовому господарстві. Це означає врахування потреб місцевих громад, забезпечення соціальної справедливості та залучення громадськості до процесу управління лісами. Також важливою є сертифікація лісів згідно міжнародних стандартів, як-от FSC або PEFC, що підвищує довіру до лісогосподарської практики та забезпечує доступ до міжнародних ринків.

Третій стратегічний вектор - це інновації та технологічне оновлення. Використання сучасних технологій у лісовому господарстві, як-от дистанційне зондування, ГІС, супутниковий моніторинг, допомагає в ефективному управлінні лісовими ресурсами, контролю за станом лісів та оперативному виявленні проблем, таких як незаконна вирубка чи лісові пожежі.

Четвертий важливий аспект - поліпшення управління лісовими ресурсами та законодавчої бази. Це передбачає розробку та впровадження ефективних

правових механізмів, поліпшення інституційної структури, боротьбу з корупцією у лісовому секторі та забезпечення прозорості діяльності. Крім того, важливою є реформація політики у сфері лісового господарства з урахуванням глобальних екологічних змін та потреб сталого розвитку.

На закінчення, усі ці вектори повинні бути інтегровані в єдину стратегію розвитку лісової галузі, яка бере до уваги як поточні виклики, так і довгострокові перспективи. Це дозволить не тільки зберегти лісові ресурси для майбутніх поколінь, але й забезпечити їх стале використання на благо суспільства.

Європейські орієнтири державного регулювання розвитку лісової галузі визначаються комплексом принципів та підходів, які орієнтовані на забезпечення сталого розвитку лісів, збереження біорізноманіття, а також баланс між економічними, екологічними та соціальними аспектами лісового господарства. Європейський Союз (ЄС), як інтеграційне утворення, виступає з ініціативами та рекомендаціями, що формують основу для національних стратегій управління лісовими ресурсами в країнах-членах.

Одним з основних напрямків є реалізація концепції сталого лісового господарства, яка передбачає збалансоване використання лісових ресурсів, що гарантує їх відновлення та збереження для майбутніх поколінь. Це включає заходи щодо збереження природних лісових екосистем, ефективного використання лісопродукції, запобігання забрудненню та знищенню лісів.

Європейські орієнтири також підкреслюють важливість збереження біорізноманіття. Це означає охорону рідкісних, зникаючих видів флори та фауни, а також збереження природних лісових середовищ. Програми з охорони лісів передбачають створення заповідників, національних парків, інших охоронюваних територій, де забезпечується ретельний контроль за станом лісових екосистем.

ЄС також наголошує на значенні інтеграції лісового господарства з політиками у сфері енергетики, зміни клімату, сільського господарства та землеустрою. Це означає, що управління лісовими ресурсами має враховувати

вплив на них змін клімату, потребу зменшення викидів вуглекислого газу, а також взаємозв'язок між лісовими та сільськогосподарськими землями.

Інший важливий аспект європейської політики в галузі лісового господарства - це підтримка інновацій та впровадження передових технологій. Це включає в себе застосування інформаційних технологій для моніторингу стану лісів, використання передових методів у лісовідновленні та лісозаготівлі, а також розвиток переробної промисловості.

На закінчення, Європейський Союз акцентує на необхідності забезпечення соціальної справедливості у лісовому господарстві, зокрема через залучення місцевих громад до процесу прийняття рішень, забезпечення рівного доступу до лісових ресурсів та підтримки малих та середніх підприємств у лісовій галузі. Це підходи сприяють формуванню стійкої та збалансованої лісової політики, яка враховує інтереси всіх зацікавлених сторін.

Враховуючи вищезазначене виникає необхідність розробки стратегічних документів розвитку лісової галузі України. Необхідність підготовки Стратегії розвитку лісового господарства України визначена важливістю лісів у контексті екологічної, економічної та соціальної стабільності держави. Особливої актуальності ця потреба набуває в умовах глобальних змін клімату, що впливають на всі сфери життєдіяльності, а також у світлі необхідності системного удосконалення ведення лісового господарства. У цьому контексті важливим стає забезпечення довгострокових інтересів держави, що базується на ефективному поєднанні принципів державного регулювання з механізмами ринкових відносин. Враховуючи цілі децентралізації влади, особливої уваги потребує створення робочих місць, занятість сільського населення, а також мінімізація корупційних ризиків та правопорушень.

Стратегія має бути розроблена з урахуванням необхідності реалізації єдиної державної політики у сфері лісових відносин, враховуючи зміни, які відбулися у лісовому господарстві за останні роки, та міжнародних зобов'язань України [7].

Проблеми лісового господарства, на розв'язання яких спрямована Стратегія, охоплюють широкий спектр питань: від необхідності забезпечення балансу між екологічними, економічними та соціальними функціями лісів до усунення недосконалості у розподілі функцій управління. Важливі аспекти включають боротьбу з високим рівнем корупції, незаконною діяльністю в лісах, дисбалансом у фінансуванні лісогосподарської діяльності, погіршенням санітарного стану лісів та застарілою інформацією про ліси [12].

Також висвітлюється необхідність вирішення проблем, пов'язаних з управлінням лісами комунальної власності, відсутністю ефективних механізмів стимулювання природозберігаючих технологій, недовірою суспільства до лісівників, низькою відвідуваністю лісів для рекреації та недостатнім рівнем рекреаційної інфраструктури.

Місія Стратегії визначена як ефективне управління лісами на основі сталого ведення лісового господарства, збереження біорізноманіття, адаптації лісів до кліматичних змін, популяризації професії лісівника, забезпечення фінансової стабільності галузі та формування умов для розвитку деревообробної промисловості. Візія 2035 року передбачає стале управління лісами для їх стійкості, життєздатності, продуктивності та багатофункціональності, задля забезпечення економічних, соціальних, екологічних та культурних переваг для сучасних та майбутніх поколінь [21-22].

Основні індикатори включають збільшення лісистості, загального запасу лісів, рівня емісії/поглинання CO₂, підвищення продуктивності та стійкості лісів, зменшення обсягів деревини, заготовлюваної під час санітарних рубок, та підвищення ефективності протипожежних заходів. Окрім цього, передбачається створення нової інфраструктури, такої як лісонасінневі заводи, лабораторії для генетичних досліджень, біологічного захисту лісів, розвиток екологічного туризму, впровадження системи моніторингу лісового біорізноманіття та інвазивних видів. Особлива увага приділяється прозорості торгівлі деревиною, оподаткуванню, реформуванню лісової охорони, забезпеченню фінансування

лісогосподарських заходів, а також розвитку ІТ-платформ для лісового господарства.

3.2. Фінансування подальшого розвитку лісової галузі в умовах сучасних викликів

Фінансування подальшого розвитку лісової галузі в умовах сучасних викликів є складним та багатоаспектним завданням, що вимагає комплексного підходу та стратегічного планування. Зі збільшенням світової уваги до екологічних питань, сталого використання природних ресурсів та зміни клімату, лісова галузь стоїть перед викликами, які вимагають значних інвестицій.

По-перше, необхідно збільшити бюджетні асигнування на лісову галузь, що включає фінансування відтворення лісів, їх охорони та сталого управління. Це включає інвестиції в оновлення лісогосподарського обладнання, технологій та підвищення кваліфікації працівників галузі.

По-друге, важливим кроком є повернення приватних інвестицій та розробка сприятливих умов для інвесторів. Це може бути забезпечено через створення прозорих та ефективних механізмів використання інвестицій, запровадження податкових пільг для компаній, які інвестують у лісову галузь, та забезпечення гарантій дотримання екологічних стандартів.

Третім важливим елементом є використання коштів від міжнародних фондів та програм. Лісова галузь може виграти від міжнародної фінансової підтримки, зокрема від фондів, спрямованих на боротьбу зі зміною клімату, охорону біорізноманіття та підтримку сталого розвитку.

Крім того, важливо стимулювати інновації та дослідження в галузі. Це включає фінансування наукових досліджень з питань лісівництва, розвитку новітніх технологій в області лісового господарства та впровадження передових практик управління лісовими ресурсами.

Не менш важливою є розробка та імплементація ефективних програм для залучення коштів від екологічних податків та зборів. Це може включати введення спеціальних екологічних зборів за використання лісових ресурсів, частину коштів від яких можна направити на розвиток лісової галузі.

Загалом, фінансування розвитку лісової галузі в сучасних умовах потребує збалансованого поєднання державного та приватного фінансування, активного залучення міжнародних ресурсів та інноваційного підходу в управлінні та використанні лісових ресурсів.

На думку багатьох вчених та практиків, реформування лісового господарства в Україні вимагає комплексного підходу, який би враховував регіональні особливості та потреби сучасного лісового управління. Зокрема, акцент робиться на необхідності вдосконалення фінансування лісового господарства, оптимізації системи оподаткування, а також оновлення механізмів продажу необробленої деревини. Сучасні економічні та екологічні виклики, з якими стикається галузь, вимагають нових рішень для підтримки сталого розвитку лісового господарства.

Фінансова стабільність лісового господарства є ключовим фактором для забезпечення його ефективного функціонування та розвитку. Нестабільність фінансування призводить не тільки до економічних втрат, але й має серйозні соціальні та екологічні наслідки, включаючи погіршення якості та асортиментної структури деревини. На сьогоднішній день економічний стан більшості лісогосподарських підприємств в Україні є недостатнім через різноманітні проблеми в національній економіці, нестабільність валюти та нестачу обігових коштів. Це негативно впливає на обсяги та якість продукції, що виробляється, а також на її конкурентоспроможність на ринку.

Відповідно до Лісового кодексу України, видатки на підвищення продуктивності лісів, їх відтворення та охорону здійснюються за рахунок державного бюджету, місцевих бюджетів та власних коштів підприємств. Проте, в останні роки спостерігається тенденція до зниження частки державного фінансування лісового господарства, що ставить під загрозу

ефективність ведення лісового господарства на державному рівні. Розподіл коштів є нерівномірним, і багато успішних лісгосподарських підприємств, особливо у Поліссі та Карпатах, відмовилися від бюджетного фінансування, покладаючись на власні кошти, отримані від продажу лісових продуктів.

Таким чином, реформування фінансування лісового господарства в Україні потребує інноваційних підходів, які б враховували регіональні особливості, забезпечували прозорість і ефективність використання коштів, а також сприяли б сталому розвитку галузі. Важливим аспектом є також оновлення податкової системи та механізмів продажу деревини, що сприятиме залученню інвестицій та підвищенню конкурентоспроможності лісового сектору.

ВИСНОВКИ

Дослідження, присвячене розробці комплексного механізму державного регулювання розвитку лісової галузі, дозволяє сформулювати вагомі висновки, що мають значення для подальшого розвитку та удосконалення галузі.

По-перше, встановлено, що ефективно державне регулювання лісової галузі має базуватися на балансі між економічними, екологічними та соціальними аспектами. Це означає, що політика у цій сфері повинна враховувати не тільки потреби господарювання та використання лісових ресурсів, але й необхідність збереження біорізноманіття, охорони навколишнього середовища та забезпечення прав місцевих громад.

По-друге, дослідження підкреслює важливість розробки та впровадження інноваційних підходів у галузі лісового господарства. Це включає використання сучасних технологій управління лісами, розробку ефективних методів лісовідновлення та лісовідтворення, а також впровадження нових моделей фінансування та економічних стимулів для підтримки сталого розвитку лісової галузі.

Третім ключовим висновком є необхідність забезпечення участі громадськості у процесі прийняття рішень у лісовому господарстві. Це передбачає включення представників місцевих громад, екологічних організацій та інших зацікавлених сторін у дискусії та прийняття рішень щодо використання, охорони та відтворення лісових ресурсів.

Четверте, дослідження наголошує на значущості міжнародного досвіду та співпраці. Аналіз практик інших країн та адаптація успішних моделей управління лісовим господарством може значно підвищити ефективність діяльності в цій сфері в Україні.

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що комплексний механізм державного регулювання розвитку лісової галузі має включати цілий ряд заходів: від розробки балансованої політики та впровадження інноваційних технологій до забезпечення громадської участі та використання міжнародного

досвіду. Такий підхід не тільки сприятиме сталому розвитку лісової галузі, але й допоможе зберегти екологічну рівновагу та відповідати потребам суспільства.

Фінансування розвитку лісової галузі в Україні, яке є надзвичайно важливим у контексті сучасних екологічних та економічних викликів, потребує комплексного підходу та стратегічного планування. Ефективне управління лісовими ресурсами, забезпечення їх відтворення та охорони, а також оновлення лісгосподарського обладнання та технологій, вимагають збільшення бюджетних асигнувань. Паралельно, необхідно привертати увагу приватних інвесторів та створювати сприятливі умови для їх участі, включаючи прозорі механізми використання інвестицій та податкові пільги. Важливо також використовувати кошти від міжнародних фондів та програм, особливо тих, які спрямовані на боротьбу зі зміною клімату та охорону біорізноманіття.

Водночас, реформування лісового господарства в Україні вимагає переосмислення існуючих фінансових моделей у контексті змін у національній економіці та національній валюті. Сучасні умови викликають нестабільність у фінансуванні, що негативно позначається на обсягах та якості продукції, знижуючи її конкурентоспроможність. Необхідно підкреслити важливість дотримання положень Лісового кодексу України щодо фінансування підвищення продуктивності лісів, охорони та відтворення, особливо у світлі зниження частки державного фінансування в останні роки. Така тенденція потребує переосмислення та адаптації фінансових стратегій, а також забезпечення рівномірного розподілу коштів між різними регіонами, щоб гарантувати стає та ефективне ведення лісового господарства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бегей М. В. Основні умови та фактори формування дестабілізуючого потенціалу лісопромислового комплексу України. Вісник Черкаського університету. Серія: Економічні науки. 2017. №. 1. С. 8-14.
2. Бегей М.В. Державне лісогосподарське підприємство як суб'єкт господарювання та об'єкт системи економічної безпеки. Ефективна економіка. № 5. 2017. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5606>
3. Бойко Я.М., Гапак Н.М., Завадяк Р.І. Лісове господарство як складова сталого розвитку регіону. Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка. 2012. № 37. С. 71-74.
4. Губарєв І. О., Ярошенко І. В. Оцінка конкурентоспроможності обробної промисловості лісопромислового комплексу України та країн ЄС. Problemy ekonomiky. 2020. №. 1. С. 13-19.
5. Губарєва І. О., Ярошенко І. В. Забезпечення фінансово-економічної безпеки лісопромислового комплексу України . Фінансові дослідження. 2018. №. 1(4).
6. Державна стратегія управління лісами України до 2035 року (проект). URL: <https://www.openforest.org.ua/149897/>
7. Дзюбенко О.М. Пріоритети інвестиційно-інноваційного забезпечення господарського освоєння лісоресурсного потенціалу. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 9. С. 15—20.
8. Дребот О. Сутність лісового комплексу: теоретичні та методологічні аспекти. Економіст. 2011. №. 10. С. 14-16.
9. Дяченко М.І., Жмуденко В.О., Чукіна І.В. Обґрунтування пріоритетів стратегічного розвитку лісового господарства на основі інвестиційно-інноваційного забезпечення. Економіка та суспільство. № 24. 2021. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/203/195>
10. Загальна характеристика лісів України: веб-сайт Державного агентства лісових ресурсів України. URL: <https://forest.gov.ua/napryamki->

diyalmnosti/lisi-ukrayini/zagalna-harakteristika-lisiv-ukrayini

11. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України: веб-сайт Київської школи економіки.

URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/za-rik-povnomasshtabnoyi-viyni-rosiya-zavdala-zbitkiv-infrastrukturi-ukrayini-na-mayzhe-144-mlrd/>

12. Кахович О., Тюленева Г. Лісове господарство. Актуальні проблеми галузі та шляхи їх вирішення. URL: http://rusnauka.com/21_NIEK_2007/Economics/24123.doc.htm

13. Гарус Ю.О. Перспективи розвитку лісового господарства України. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2016. Випуск 11. С. 128-132.

14. Кичко І.І. Стан розвитку лісового господарства України. Науковий вісник Миколаївського національного університету Вип. 12. 2018.

15. Ксьондз С.В., Підгірна В.С., Сеньовська Я.В. Обґрунтування напрямів підвищення ефективності економічної діяльності лісових господарств. Агросвіт. 2019. № 20. С. 64-70.

16. Лісовий кодекс України : Закон України від 25.06.2020 р. № 3852- XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12 #Text>

17. Марчук Ю.М. Фінансово-економічний механізм лісогосподарювання стимулюючого типу: завдання, функції та методи. Агросвіт. 2019. № 23. С. 25–31.

18. Озеран В. О., Чік М. Ю. Впровадження концепції стійкого розвитку на підприємствах лісового господарства. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнародний збірник наукових. Вип. 3 (21), Ч. 1. Житомир, 2011. С. 266-273.

19. Олійник Є. М. Лісогосподарська діяльність в Україні. Аналітичне дослідження. К. Біоенергетична асоціація України. 2019. 38 с.

20. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>

21. Попадинець Н.М. Лісопромисловий комплекс як складова внутрішнього ринку України . Механізм регулювання економіки. №4. С. 242-246.
22. Публічний звіт Держлісагентства URL: <https://cutt.ly/gmWK0jh>
23. Сільське, лісове та рибне господарство: веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
24. Соціально-економічна географія України / за ред. О.І. Шаблія. Львів: Світ, 1994. 607 с. 12. Фурдичко О., Дребот О. Лісовий сектор економіки України: проблеми і перспективи розвитку . Економіка України. 2012. №. 3. С. 70-80.
25. Статистичний щорічник України. Київ. Держстат. 2021. 598 с.
26. Фурдичко О. І. Агроекологія: [монографія]. Київ. Аграрна наука, 2014. 400 с.
27. Хорошко О. Сучасний стан системи управління державними лісогосподарськими підприємствами та шляхи її удосконалення. Економіка та суспільство, № 24. 2021. URL: <https://cutt.ly/bmWLgfA>
28. Шкуратов О.І. Оцінка конкурентного потенціалу лісогосподарських підприємств. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. Вип. 23.03. С. 309–314.
29. Kimmins J. P. Forest ecology. A Foundation for Sustainable Forest Management and Environmental Ethics in Forestry. Saddle River, N.J.: Prentice Hall, 2003. 720 p.
30. Shkuratov O., Chudovska V. Methodical approach to assessment of risk of environmental safety in the agricultural economy sector. AgroLife Scientific Journal. 2019. Vol. 8. P. 142-149.